

CLAYTON, Peter – GORMAN, G. E.
Managing information resources
in libraries: collection management
in theory and practice / Peter
Clayton ; G. E. Gorman ; [ed. by the
Library Association]. – London :
Library Association Publ., 2001.
XVI, 272 p.
ISBN 1-85604-297-9

Gyűjteményszervezési kérdések

A kötet szerzői ausztrál és új-zélandi egyetemek oktatói. Könyvük a könyvtár szakos hallgatók mellett olyan gyakorló könyvtárosok számára készült, akiknek a gyűjteményszervezési ismereteik elavultak és/vagy szeretnék megújítani ismereteiket az elektronikus információforrásokkal. A szerzők említést tesznek azokról is, akik a tananyagcsökkentés folytán nem tanultak ilyen tárgyat (ez a magyarországi diákokra valószínűleg nem jellemző).

Mielőtt a tárgyalt témákat számba vennénk, érdemes áttekintenünk az egyes fejezetek általános felépítését. Minden fejezet egy-egy „középponti kérdéssorral kezdődik. Ezekre érdemes a szerzők szerint figyelni és mélyebben elgondolkoznunk, míg az adott fejezetet olvassuk. A legtöbb fejezet mondanóját ábrák, táblázatok, esettanulmányok teszik szemléletesebbé. A fejezetek végén összegző ismétlést találunk, amelyet kérdések és irodalomjegyzék követ. A kötet végén egy 48 oldalas annotált bibliográfiát találunk, amely nemcsak a fejezetvégi irodalomjegyzékeket egészíti ki, hanem az egyik fejezeten sem tárgyalt kérdéskörök irodalmának a tanulmányozásához is hozzásegíti az olvasót. Természetesen van a kötetnek tárgymutatója is.

A bevezetőben definiálják a szerzők a könyv tárgyát. A címben szereplő *állományalakítás* (collection development) kifejezés alatt a tevékenységek tág körét értik. Ezek a következők:

- ⑥ gyűjteményfejlesztés,
- ⑥ kiválasztás,
- ⑥ beszerzés,
- ⑥ a hozzáférés biztosítása,
- ⑥ fenntartás,
- ⑥ értékelés,
- ⑥ megőrzés,
- ⑥ apasztás.

Magát a gyűjteményfejlesztés fogalmát is tágan értelmezik, tehát az állománykezelés igen átfogó fogalom. Ennek ellenére a következőkben

inkább *gyűjteményszervezésről* vagy *gyűjteményfejlesztésről* fogunk beszélni.

Nézzük most már a fejezetek tartalmát.

Az első fejezetben a könyvtár digitális adatokat kezelő és hagyományos szerepe közötti egyensúlyt keresik a szerzők. Nem meglepő módon, helytelennek tartják azt a közkeletű felfogást, mely szerint az elektronikus információ egyre nagyobb mérvű elérhetősége szükségtelenné teszi a papíralapú dokumentumokat és az őket őrző könyvtárakat, továbbá, hogy az elektronikus források egyszerűen, jól átlátható módon érhetőek el és használhatók. A szerzők megítélése szerint a gyűjteményszervezés fontossága nem csökken, hanem növekszik a digitális információforrások korában. Ennek köszönhetően a könyvtárosok vezető szerepet tölthetnek be századunkban.

A második fejezetben a(z írott) gyűjteményfejlesztési politikáról, szabályzatokról van szó. Miért van szükség rájuk, amikor olyan sok könyvtár nem rendelkezik ilyenekkel? Ha pedig szükségesek, hogyan állítsuk ezeket össze? Pontokba foglalva kapjuk meg a gyűjteményfejlesztési politika tartalmát.

A harmadik fejezet a *Conspectus* szerepével foglalkozik. A Research Libraries Group által kidolgozott állományértékelési módszer használatának célszerűsége és lehetősége itthon is felmerült. A *Conspectus* standardizált eszközöket kínál a gyűjtemények erősségeinek leírására. A nyomtatott dokumentumok kizárólagosságának korszakában, pontosabban annak végén született, és a szerzők véleménye szerint sohasem tudott megfelelni a vele szemben támasztott követelményeknek. Mégis, külön fejezetet kapott a könyvben. Alapvető funkciójában, az állományok leírására ugyanis hasznos eszköz, amelyet persze aktualizálni kellene annak figyelembe vételével, hogy a már digitális források is hozzáférhetőek, továbbá hogy a gyűjtemény-központú gondolkodás helyére a hozzáférést előtérbe állító gondolkodás lépett.

A negyedik fejezet az együttműködésen alapuló állományfejlesztés kérdéseit tárgyalja. Az informális együttműködés körébe tartozik a könyvtárközi kölcsönzés, míg a formális együttműködés a hálózatok és konzorciumok egyre fokozódó szerepét hozza magával.

Az ötödik és hatodik fejezet a kiválasztás problémáival foglalkozik. A szerzők először azokat a dilemmákat mutatják be, amelyeket az olvasók kívánságai és a könyvtárosok gyűjteményfejlesztési elképzelései közötti különbségek, továbbá a szellem szabadsága és a cenzúrázás között feszülő ellentétek okoznak. Ezt követően könyvtártípusonként tekintik át a kiválasztás környezetét, majd kiválasztási stratégiákat és kritériumokat vizsgálnak meg. A hatodik fejezet a kiválasztáskor használható forrásokat mutatja be, ideértve a könyvismertetéseket és az online forrásokat. Ebben a fejezetben tetten érhető az, aminek nem szabad elkerülnie a figyelmünket, ha ennek a könyvnek a hazai gyakorlatban való használhatóságát vizsgáljuk. Ez egy brit könyv, amelyben az angol nyelvterületre, mindezek előtt Nagy-Britanniára koncentrálnak a szerzők. Ez igaz a kiválasztás forrásai mellett a szakirodalomra és az itt-ott előforduló esettanulmányokra is.

A hetedik fejezet magával a beszerzéssel foglalkozik. A legérdekesebb itt talán a szállítók kiválasztásának tárgyalása, ide értve a virtuális könyvesboltokat és hasonló intézményeket.

A nyolcadik fejezet a pénzről, azaz a költséggazdálkodás kérdéseiről szól. Különösen érdekesek lehetnek az év végi kampányszerű (a fenntartó által talált eddig elköltetlen, de az év évéig a lehető leggyorsabban elköltendő összeget) vásárlásokkal kapcsolatos tanácsok.

A kilencedik fejezet az állományértékelésről, a tizedik a megőrzésről és az apasztásról szól. Az állomány értékelése (érvelnek a szerzők) természetes eleme a könyvtár munkájának, ahogyan az apasztás is az, bár sokan irtóznak az utóbbtól. Az értéke-

lés folyamatán lépésről lépésre vezetnek bennünket végig.

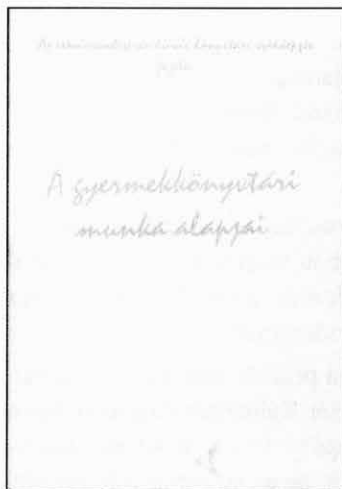
Clayton és Gorman könyvének ismeretségéről annyit bizonyosan mondhatunk, hogy a *Chowdhury* szerzőpáros digitális könyvtárakról szóló, a Könyvtári Figyelőben is ismertetett könyve már hivatkozik rá. Nem feltétlen jelent értékítéletet, de tény, hogy a könyv elsősorban a korszerű gyűjteményszervezésről szól, nem a digitális dokumentumokról. A licenclést igen röviden tárgyalja, a digitális dokumentumok megőrzése két oldalt kap a hatból.

A digitális forrásokkal kapcsolatban persze leginkább azt tudjuk, amit éppen *Gobina* és *Sudatta Chowdhury* állapít meg: A könyvtárosok gyűjteményfejlesztési tapasztalatai és szabályai kiemelkedő szerepet kapnak, mivel nem a hozzáférés a probléma, hanem a túl sok információ, így szűrő-mechanizmusok beépítésére van szükség.

Koltay Tibor

DÖMÖTÖR Lajosné: Állománybecslés magyar felsőoktatási könyvtárakban. Conspectus típusú állománybecslés végrehajtásának lehetősége In: Könyvtári Figyelő 5. évf. 1995. 3. sz. 433-441.

CHOWDHURY, G.G., Chowdhury S.: Introduction to digital libraries. London: Facet, 2003. (Ism.: Koltay Tibor, Könyvtári Figyelő, 2003. 4. 847-851.)

BALOGH Ferencné: A gyermekkönyvtári munka alapjai / Balogh Ferencné ; [kiad. a] Könyvtári Intézet. – Bp. : Könyvtári Intézet, 2004. 46 p. – (Az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés füzetei ; ISSN 1587 8651)
ISBN 963 201 612 2

A gyermekkönyvtári munka alapjai

„Napjaink információáradata, a számítógépek és az Internet elterjedése újabb készségek kialakítását teszik szükségessé. Ezekre elsősorban az iskola hivatott megtanítani valamennyi tanulót, de két könyvtártípusnak – az iskolai és a gyermekkönyvtáraknak – is adnak sajátos, régi-új feladatokat” – írja *Balogh Ferencné* a Könyvtári Intézet 2004-ben megjelent kiadványának bevezetésében. Az iskolai könyvtárak és a közművelődési gyermekkönyvtárak egymás mellett említése a szakma e két területének közeli rokonsága miatt sokszorosan indokolt: az azonos felhasználói kör (gyermek, tanulók) a könyvtári munkát meghatározó tényezőktől a gyűjtemény jellegén, profilján át az olvasószolgálatig, a könyvtárhasználati foglalkozásokig és a tárgyi/személyi feltételekig számos közös pontot és megoldást eredményez a könyvtári ellátás-